

راهنمای واحد درسی جامعه‌شناسی پزشکی در نیمسال دوم سال تحصیلی ۱۴۰۲-۱۴۰۳

مدرس / مدرسین: دکتر جواد بابائی _ دکتر رحیم خدایاری زرنق

پیش‌نیاز یا واحد همزمان: ندارد

تعداد واحد: ۳ نوع واحد: واحد نظری مقطع: کارشناسی ارشد اقتصاد سلامت

تعداد جلسات: ۱۶ جلسه

تاریخ شروع و پایان جلسات: ۱۴۰۲/۱۱/۳۰ تا پایان جلسه شانزدهم

زمان برگزاری جلسات در هفته: روزهای دوشنبه ساعت ۸-۱۰

مکان برگزاری جلسات حضوری: دانشکده مدیریت و اطلاع‌رسانی پزشکی - کلاس ۳۰۶

هدف کلی و معرفی واحد درسی:

امروزه روشن شده است که سلامتی و بیماری تنها موضوعاتی زیست‌شناختی و تک‌علیتی نیستند. بلکه موضوعی پیچیده بوده و عوامل بسیار زیادی دست به دست هم می‌دهند تا سلامت تأمین شده، حفظ گردد و ارتقا یابد. در مقابل نیز عوامل زیادی در کنار هم قرار گرفته و یا با هم همراستا می‌شوند تا آنرا تهدید نمایند و بیماری ایجاد کنند. بسیاری از این عوامل ریشه اجتماعی دارند. بنابراین از مدتها قبل دانشمندان در حوزه‌های مختلف در کنار هم گردآمده‌اند تا این عوامل را شناسایی و به رفع آنها کمک نمایند. از جمله این دسته از دانشمندان، متخصصین جامعه‌شناسی هستند.

به دلیل اینکه توزیع بیماری‌ها در میان انسان‌ها متفاوت بوده و شناخت و آگاهی نسبت به بیماری در چارچوب الگوهای فرهنگی صورت می‌گیرد. به دلیل مداخله عوامل و شرایط اجتماعی در مسیر و جریان درمان، علوم اجتماعی با پزشکی و بهداشت و درمان مشارکت می‌یابند و پیدایش رشته جامعه‌شناسی پزشکی ضرورت می‌یابد.

جامعه‌شناسی سلامت (که به جامعه‌شناسی پزشکی و بهداشتی نیز معروف است)، از شاخه‌های نسبتاً جدید و تخصصی جامعه‌شناسی است، که در آن موضوعات مختلف مربوط به سلامت مثل تولد، حیات، بیماری، درمان، معلولیت مراقبت‌های مرتبط از دیدگاه جامعه‌شناسی مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌گیرد.

به عبارت واضح‌تر، جامعه‌شناسی پزشکی مطالعه و بررسی تأثیر و تأثرات بین جامعه و پدیده‌های اجتماعی از یک طرف و مسایل پزشکی و بهداشتی از طرف دیگر است. این تأثیر و تأثرات دربرگیرنده جهات مختلفی است؛ از جمله عوامل و پارامترهای اجتماعی مؤثر در ایجاد و شیوع بیماری‌ها، عوامل و فاکتورهای اجتماعی مؤثر در شناخت و درمان بیماری‌ها و تأثیرات اجتماعی ناشی از بیماری‌ها و درمان آن‌ها.

در سالهای اخیر این درس به اکثر رشته‌های دروس مربوط به حوزه سلامت به صورت دو واحدی و یا سه واحدی اضافه شده است تا ضمن آشنا ساختن دانشجویان با مفاهیم جامعه‌شناسی، توجه آنها را به تأثیر عوامل اجتماعی جلب نماید تا آنها به دیدی جامع‌تر در مورد سلامت برسند و در آینده بتوانند با طراحی برنامه‌های جامعه‌نگر در پیشبرد اهداف سلامت موثر واقع شوند.

دانشجویان رشته اقتصاد سلامت نیز که در امور مربوط هزینه‌های اثربخشی و مسائل اقتصادی مربوط به سلامت تحصیل می‌نمایند، بایستی آشنایی نسبی با این حوزه از علم داشته باشند که در تدوین برنامه آموزشی رشته به این مهم توجه شده است و درسی با عنوان جامعه‌شناسی پزشکی برای آنان پیش‌بینی گشته است که هدف آن آشنا ساختن دانشجویان با چرایی پرداختن به جامعه‌شناسی و اهمیت و ارتباط آن با اقتصاد سلامت می‌باشد.

اهداف آموزشی واحد درسی

انتظار می رود فراگیران بعد از گذراندن این دوره بتوانند :

- ۱- مفاهیم اولیه جامعه شناسی را درک نموده و کلیات جامعه شناسی و جامعه شناسی پزشکی و قلمرو آنها را توضیح و تبیین نماید.
- ۲- مفاهیم سلامت و بیماری از دیدگاه جامعه شناسی را توضیح داده و آنها را با سلامت از دیدگاه زیست شناختی مقایسه نمایند
- ۳- الگوی اجتماعی بیماریها را تشریح نموده و تاثیر عوامل اجتماعی بر این الگوها را تحلیل نماید.
- ۴- بتوانند مسائل بهداشتی و درمانی را به عنوان یک مساله اجتماعی از دیدگاه عوامل شکل دهنده آن تحلیل نمایند
- ۵- اصول برقراری ارتباط صحیح بین کارکنان حوزه سلامت با بیماران را تبیین نموده و رفتار شناسی بیماری را توضیح دهد.
- ۶- با ابعاد اجتماعی و جامعه شناختی بیمارهای مختلف آشنا شوند.
- ۷- با متغیرهای عمده اجتماعی موثر بر سلامت و بیماری افراد و گروه های اجتماعی آشنا شوند.
- ۸- بتوانند دیدگاه های جامعه شناختی به سلامت و بیماری را تبیین نموده و آنها را تحلیل و ارزیابی نمایند.
- ۹- با قشربندی اجتماعی و مسائل مرتبط با سلامت آشنا شده و ارتباط بین آنها را تبیین نمایند
- ۱۰- با نقش های اجتماعی ارائه کنندگان خدمات سلامت آشنا شوند
- ۱۱- با مفهوم آسیب های اجتماعی آشنا شده و آسیب های مرتبط با سلامت را ارزیابی و تحلیل نمایند.
- ۱۲- مفاهیمی مانند تامین مالی نظام سلامت، پرداخت های فاجعه بار و هزینه های کمرشکن را از زاویه جامعه شناختی بررسی و تحلیل نمایند.

شیوه ارائه آموزش

سخنرانی همراه با ارائه اسلاید با استفاده از ویدئو پروژکتور
بحث گروهی و تبیین و تحلیل مطالب توسط دانشجویان
پرسش و پاسخ

شیوه ارزیابی دانشجو

نحوه ارزیابی در طول ترم و آزمون پایان ترم لازم است با ذکر نوع آزمون و همینطور ذکر بارم نمره به تفکیک هر یک از بخش های ارزیابی اعم از نمره حضور غیاب ، انجام تکلیف، مشارکت در بحثهای کلاسی، انجام کار گروهی و کوئیز ها و ... لازم در این بخش بطور دقیق و شفاف مشخص شود.

امتحان تشریحی پایان ترم ۵۰٪

حضور و مشارکت فعال در برنامه های کلاسی ۲۵٪

انجام مرتب و به موقع تکالیف (۲۵٪)

حداقل نمره قبولی برای این درس: براساس کوریکولوم (۱۴ از بیست)

تعداد ساعات مجاز غیبت برای این واحد درسی : طبق آئین نامه های آموزشی مصوب (حداکثر ۴ جلسه)

منابع آموزشی

- سیاستگذاری مراقبت های بهداشتی و درمانی، دکتر پور رضا، آخرین چاپ
- گزینه های دشوار: سرمایه گذاری در سلامت برای توسعه، دکتر پور رضا، آخرین چاپ

- جایگاه پول در نظام سلامت، دکتر پور رضا، آخرین چاپ
- محسنی منوچهر. جامعه شناسی پزشکی. انتشارات کتابخانه طهوری. آخرین چاپ
- آرمسترانگ دیوید. جامعه شناسی پزشکی. ترجمه محمد توکل
- جامعه شناسی سلامت، ثروت و عدالت، ریچارد ویلکینسون و کیت پیکت، ترجمه دکتر احمدوند و دکتر پور رضا
- جامعه شناسی بیماری و پزشکی، فیلیپ آدلر و کلودین هرتسکیلک، ترجمه دکتر کتبی، آخرین چاپ
- درآمدی بر انسان شناسی، کلودیویور، ترجمه ناصر فکوهی، آخرین چاپ
- مولفه های اجتماعی سلامت، مایکل مارموت و ریچارد ویلکینسون، ترجمه دکتر عای منتظری، آخرین چاپ

منابع آموزشی برای مطالعه بیشتر

- مسعود نیا ابراهیم. جامعه شناسی پزشکی. انتشارات دانشگاه تهران. آخرین چاپ
- کتاب جامع بهداشت عمومی، حاتمی و همکاران (فصول مرتبط)
- از خشت تاخشت، محمود کتیرایی، آخرین چاپ
- نمادهای فرهنگی اجتماعی در ادبیات فارسی، دکتر محمود روح الامینی، آخرین چاپ
- **Conard P. Leiter V. Health and health care as social problems**
- **Conard p. The medicalization of society: Johns Hopkins university press**

فرصت های یادگیری

شرکت فعال در وبینارها و ژورنال کلاب های مرتبط با موضوعات جامعه شناختی سلامت

اطلاعات تماس

مدرس / مدرسین دوره (تلفن ، ایمیل و ...):

دکتر رحیم خدایاری زرنق : Khodayarir@tbzmed.ac.ir

دکتر جواد بایائی؛ شماره موبایل، واتساپ و تلگرام: ۰۹۱۴۴۲۳۶۹۰۵

ایمیل: Javad1403@gmail.com و Javad1403@yahoo.com

کارشناس آموزشی (تلفن ، ایمیل و ...):